

Hørings svar – endring av forskrift om hold av høns og kalkun

19.10.2022

Vi viser til Mattilsynets høring om foreslåtte endringer i forskrift om hold av høns og kalkun (ref. 2020/136672). Dette høringssvaret sendes på vegne av Animalia, Nortura og Kjøtt- og fjørfeforbundets Landsforbund.

Forslaget omfatter svært mange endringer i forskriften. Noen av endringene er allerede gjennomført i næringen, mens andre potensielt kan få store konsekvenser for den enkelte produsent. Det er vanskelig å få en god oversikt over det fulle omfanget av endringene, siden det er en relativt stor omstrukturering av forskriften som er foreslått. En del av de foreslåtte endringene mener vi ikke er tilstrekkelig godt konsekvensutredet i høringsbrevet.

§3 omhandler blant annet definisjonen av bruksareal, som er flateareal som er tilgjengelig for dyra hele tiden, unntatt redeareal. Her er det føyd til «hele tiden». I høringsbrevet er det utdypet nærmere hvordan dette skal forstås, og spesielt for slaktekylling og kalkun er denne utdypingen noe uklar. Høringsbrevet beskriver at areal under fôrtrau kan tas med i beregningen av bruksarealet, så lenge traueene løftes opp etter fôring og fuglene kan benytte seg arealet som er under trauet. I eksempelvis slaktekyllingproduksjonen er det tilgang til fôr hele tiden – skålene heves ikke etter fôring som beskrevet. Imidlertid heves fôrskålene fra gulvnivå og oppover ettersom kyllingene vokser. I begynnelsen av innsettet er skålene på gulvnivå og skålene benyttes av kyllingene som bruksareal selv om det er fôr i dem. Mot slutten av innsettet er skålene omtrent 10-15 cm over gulvnivå og høyden i overkant av skåla skal være på fuglens ryggnivå. Arealet under fôrskålene inngår i dagens beregning av flateareal og en endring av denne forståelsen vil få store konsekvenser for bransjen. Vi ønsker derfor at arealet under fôrskål kan regnes med som bruksareal, og foreslår at ordene «hele tiden» strykes fra definisjonen for å unngå uklarheter rundt denne forståelsen.

Ny §9a omhandler krav om vagler. For livkylling av tamhøns og foreldredyr er det en vesensforskjell i ordlyd fra dagens forskrift fra at dyra «skal ha tilgang til vagle» til at «alle fuglene skal kunne vagle seg samtidig». For livkylling av tamhøns vil det antakelig innebære flere vagler enn det et standard oppalshus har i dag, men her er det behov for mer kunnskap om hvordan dette kan implementeres i praksis. For foreldredyr av slaktekyllingraser har det de siste årene blitt gjort ulike forsøk med vagler i norske besetninger. Resultatene viser at fuglene til en viss grad bruker vaglene, men vagleatferden påvirkes av faktorer som alder, kjønn, hybrid, plassering av vagler i dyrerommet og total vaglelengde. Haner i rugeeggproduksjon ser ut til å vagle i mindre grad, og tilbringer mørketiden liggende i strøarealet. Vi mener det er behov for mer kunnskap om vaglebehov hos haner av ulike hybrider i både oppal og rugeegg før dette kravet skal omfatte haner. Dersom alle dyr, både haner og høner skal kunne vagle seg samtidig, med utgangspunkt i 15 cm vagle per dyr, innebærer det 1245 meter vagler for en konsesjonsbesetning med 7500 høner og 800 haner. Dette vil medføre store konsekvenser for den enkelte produsent, spesielt med tanke på plassering av vaglene i eksisterende innredning. I oppal finnes det i dag vannrekker, som med forsterkning kan benyttes som vagle, men dette vil utgjøre en liten del av det totale vaglebehovet. En helt ny innredning må dermed fases inn, samtidig som uheldige konsekvenser for dyreflyt og ventilasjon må unngås. I rugeeggproduksjon må vaglene plasseres på de opphøyde ristene for at dyrene skal ta dem i bruk, og det vil kreve til dels store ombygninger for at alle produsenter skal få på plass nok rist-areal hvor vaglene kan plasseres. Det er dermed behov for en større vurdering av de økonomiske konsekvensene ved innføringen av dette kravet, og dette er ikke noe som kan komme på plass i løpet av kort tid.

§ 10 tar inn et nytt krav om maksimal konsentrasjon av ammoniakk og karbondioksid for alle fjørfe omfattet av forskriften, ikke bare for slaktekylling som i dag. Dyreholder må iverksette tiltak hvis verdiene er for høye, og disse tiltakene kan for enkelte blir svært omfattende. Spesielt for enkelte verpehøneprodusenter kan det føre til krav om å måtte legge inn tilleggsvarme i dyrerommet, noe som fort kan koste rundt 500 000 kroner. De økonomiske konsekvensene ved en slik innstramming av gasskonsentrasjonene er ikke tilstrekkelig belyst i høringsbrevet og det vil være behov for veiledningsmateriell for å sikre at dette kravet oppfattes likt. Siden det ikke er en grenseverdi på disse gassene i dag, har vi heller ingen god oversikt over hva nivåene ligger på. Vi anbefaler at Mattilsynet gjør en nærmere kartlegging av gasskonsentrasjonen for spesielt ammoniakk i ulike typer hønehus ulike steder i landet, på utsatte tider av året, før et slikt krav evt. innføres. Først da kan konsekvensene bli tilstrekkelig belyst.

§10 beskriver også at mengden av støv skal være «minimal», og høringsbrevet viser i denne sammenheng til fjørfeæringens målemetode for støvmengde i dyrevelferdsprogrammet. Denne målemetoden er veldig grov og subjektiv. Vi mener at målemetoden som er beskrevet ikke er moden for å bli brukt i forbindelse med forvaltningsmessig oppfølging per nå, og at det er nødvendig med mer standardisering og kalibrering av metoden først. Vi ønsker å beholde dagens formulering om at mengden av støv skal være på «et forsvarlig nivå».

§ 17 nytt tredje ledd omhandler transport av avlsdyr mellom anlegg og når fuglene skal føres. Transport av unghøner foregår i hele Norge, og transportene kan av og til være lange. Unghøner til konsumeggproduksjon føres mer enn to ganger om dagen hos oppaler, noen opptil 6-7 ganger per dag. I høringsbrevet står det at det ikke bør gå lenger tid mellom hver føring enn det fuglene ellers er vant til. Dette vil ikke være gjennomført i praksis, siden en del livdyr føres såpass ofte. Det foreslåtte kravet om at det skal gå maksimalt 12 timer mellom føringer kan føre til at det vil bli vanskelig å få transportert unghønene til mottakerne. Det tar gjerne noen timer både å plukke og levere hønene, i tillegg til selve transporten. Ofte transporteres hønene om natten/tidlig morgen når de uansett ikke spiser. Vi oppfatter derfor 12-timers kravet som et noe teoretisk krav, og ser heller at det står i forskriften at fuglene skal ha tilgang til fôr «så raskt som mulig» etter ankomst.

Ny § 17 a omhandler strø og sandbad. Vi mener at strøbad vil være et mer dekkende begrep.

Ny § 17 b omhandler beriket levemiljø. Miljøberikelser er relativt lite brukt i oppalsflokker både i Norge og andre land. Ulike studier viser en positiv effekt av berikelser som strø, hakkeobjekter og ramper på atferd og velferd i oppalet. Men for å sikre hygiene og en positiv effekt på dyrevelferd er det behov for mer kunnskap om egnede berikelser og rutiner for tildeling i ulike faser av kommersielle oppalsflokker. Miljøberikelser er tatt i bruk i både kalkun, - verpehøne- og slaktekyllingproduksjonen, og det er fint at dette forskriftsfestes. Imidlertid ber vi Mattilsynet om å revurdere ordlyden i kravet noe. Slik det står nå, kan det forstås som at alle fugler skal ha tilgang til sandbad og vagler («I tillegg til strø, sandbad og vagler skal alle fuglene ha tilgang på ulike egnede materialer...») men dette er ikke et krav for alle fugler. I tillegg kan den foreslåtte bestemmelsen leses slik at materialene skal gjøre at fuglene utfører alle de typene adferd som er beskrevet. Her vil det variere mellom type og alder av fugl hvilken atferd som er mest relevant å utføre. Eksempelvis er ikke voksne verpehøner like opptatt av lek som slaktekylling er. Bestemmelsen hadde vært mer presis og dekkende hvis den ble noe forkortet, eksempelvis «Alle fugler skal ha tilgang på ulike egnede materialer som aktiviserer og stimulerer fuglene til å utføre naturlig atferd».

§ 19 omhandler håndtering av fugler. Her er det nå tilføyd at fugler ikke skal løftes i ett bein. I praksis vil det ofte være vanskelig å få tak i frittgående fugler på andre måter enn å ta tak i ett bein. Deretter bæres fuglen i to bein eller på annen måte. Vi mener denne bestemmelsen blir noe teoretisk og foreslår å beholde dagens ordlyd. Siden det presiseres i høringsbrevet at forskriften kun gjelder frem til plukking, er vi usikre på om kravet om at man ikke skal løfte fuglene i ett bein vil gjelde ved

plukking. Et slikt krav vil gjøre plukking vanskeligere og vil antakelig favorisere maskinell over manuell plukking.

§ 21 handler om inngrep og fjerning av kroppsdeler og sier at fjerning av det ytterste tåleddet på sporen til haner kun er tillatt frem til 1.januar 2030. Det er ikke noen tå på sporen, så vi mener at dette kravet må omformuleres noe sånn at det ikke er usikkerhet om hva som menes. Tåen og sporen er ikke det samme. Høns har 3 tær som peker fremover og en som peker bakover. I tillegg har haner en spore på hvert ben. Sporen er en vekst av det tarsometatarsale beinet omgitt av et lag med keratin. I rugerier i dag er det den ytre tåleddet på baktåen som noen ganger fjernes fra foreldrehanene. Ikke sporen.

Ny § 29a innfører krav om dyrevelferdsprogram for dyreholdere som holder 1000 verpehøner eller mer. Det kommer også et krav om årlig veterinærbesøk for dyreholdere som holder mellom 200 og 1000 verpehøner. Vi vil påpeke at vi som aktører i fjørfenæringen ikke har mulighet til å følge opp kravet til veterinærbesøk for de som holder 200-1000 høner. Dette må Mattilsynet gjøre i sine tilsyn.

§§ 29a, 35b og 37 krever at dyrevelferdsprogram skal godkjennes av Mattilsynet. Vi savner en tydelig utdyping på forskjellen mellom anerkjennelse og godkjenning av et dyrevelferdsprogram. Vi stiller også spørsmål ved hvorfor Mattilsynet går fra å anerkjenne til å godkjenne dyrevelferdsprogrammene, hva denne endringen innebærer i praksis, hvordan godkjenningsprosedyren vil legges opp og hvilke formelle krav som vil legges til grunn for godkjenning. Det er krevende for oss å gi en tilbakemelding på dette forslaget uten å vite konkret hva endringen innebærer.

Dyrevelferdsprogrammene er et av næringas viktigste verktøy i dyrevelferdsarbeidet, og programmene er næringas eget initiativ. Vi har i mange år hatt god erfaring med dagens ordning hvor Mattilsynet anerkjenner programmene. Forskriftsfesting av dyrevelferdsprogrammene er et viktig tiltak for ytterligere å sikre opplutning om programmene, men det er samtidig viktig at husdyrnæringas eierskap til programmene beholdes. Programmene bygger på en tydelig rolle- og ansvarsdeling mellom produsent, praktiserende veterinær, varemottaker og Mattilsynet. Besøk som gjennomføres som en del av programmene skal fortrinnsvis bære preg av rådgivingsbesøk. Tillit fra den enkelte produsent rundt håndtering av data fra egen besetning er et grunnleggende premiss for at dyrevelferdsprogrammene skal være effektive forbedringsverktøy i den enkelte besetning.

§§ 29b, 35c og 37a stiller krav om at dyreholder skal ha en skriftlig dyrevelferdsplan. Selv om det står i høringsbrevet at det «ikke er meningen at næringsorganisasjonene skal utarbeide en generell velferdsplan som alle kan bruke» vil vi i næringen antakelig bli nødt til å lage noen forslag til maler for å få dette på plass. Det vil si at man veileder noe mer enn bare å «gi råd». Dette må være akseptabelt.

§§ 29c, 35d og 37b omhandler dokumentasjon som pålegges dyreholder. Her mener vi at det er noe dobbelregulering og motstrid når bestemmelsene sammenholdes med bestemmelsene i landdyrsporbarhetsforskriften. Landdyrsporbarhetsforskriften § 15 krever at driftsansvarlige som holder fjørfe skal føre følgende opplysninger i journalen på anlegget: sykdommer og skader hos dyrene, behandling av sykdommer og skader hos dyrene, dødsårsak eller årsak til avlivning, samt det forebyggende helsearbeidet i anlegget. Disse journalene skal oppbevares i minst fem år (§ 16 i samme forskrift). Når forskrift om høns og kalkun stiller krav om at dyreholder skal dokumentere all sykdom og skade, medisinsk behandling, samt hvor mange som er funnet døde, mener vi at dette er en uheldig dobbeltregulering. I tillegg er kravet i holdforskriften at opplysningene skal oppbevares i tre år, ikke fem som i landdyrsporbarhetsforskriften. Dette blir i sum et veldig uklart krav som bør endres og tilpasses øvrig regelverk.

§§ 30 og 31 tar inn en ny bestemmelse om at hvis ikke alle fuglene kan utføre normale bevegelser, må individtettheten reduseres så mye som nødvendig. Denne bestemmelsen omhandler avlsdyr av tamhøns av slakterase og avlsdyr i bur. Denne bestemmelsen omfatter derimot ikke oppdrett av livkylling av tamhøns. Det er enklere å forholde seg til et krav om antall dyr eller antall kg per kvm enn et krav om normale bevegelser, som vil være et langt mer subjektivt mål på tetthet.

§35 b omhandler dyrevelferdsprogram for slaktekylling. Her er ordlyden endret fra å beskrive hva et dyrevelferdsprogram skal inneholde, til å si at «dyreholdere som holder slaktekylling, skal være tilknyttet et dyrevelferdsprogram». I §2 står det at bestemmelsen om dyrevelferdsprogram ikke gjelder for dem som har under 200 dyr. Konsekvensen av å utvide kravet om dyrevelferdsprogram til alle slaktekyllingprodusenter med mer enn 200 dyr er ikke omtalt i høringsbrevet. Krav om dyrevelferdsprogram er mer omfattende enn krav om et veterinærbesøk, jf §29a. Næringen kan ikke ta ansvar for å tilby alle slaktekyllingprodusenter med mer enn 200 dyr et dyrevelferdsprogram, da dette omfatter grupper som ikke har leveranseavtaler med næringsaktørene som organiserer og finansiere dagens program. For de minste produsentene må det lages andre løsninger.

Det beskrives nå krav til kompetanse for slaktekyllingprodusenter på tre ulike steder i holdforskriften, i § 5, §35b og i vedlegg I, og dette gjør at kravet oppfattes uklart. Vi legger til grunn at de kompetansekursene som allerede er godkjent av Mattilsynet i henhold til kravene i vedlegg I og som er gjennomført av produsentene, vil være tilstrekkelig for å kunne oppfylle kompetansekravet i §35b.

Vedlegg II inneholder i dag krav til ammoniakk- og karbondioksidverdier hos slaktekylling. Teksten her bør justeres hvis kravene om gasskonsentrasjon gjøres til generelle bestemmelser i § 10.

Vennlig hilsen

Cathrine Hagemann
Spesialveterinær dyrevelferd
Nortura Trygg mat og dyrevelferd

Ida Mathisen
Sjefveterinær
Kjøtt- og fjørfeforbund

Guro Vasdal
Prosjektleder
Animalia